

'בבלי' או 'ירושלמי'
- מה עדיף ללמוד?

רבי זירא כי סליק לארעא דישראל יתיב מאה תעניתא
דלשתכח גמרא בבלאה מיניה, כי היכי דלא נטרדיה.

רש"י

דלא ניטרדיה. כשעלה לארץ ישראל ללמוד מפי רבי יוחנן,
ואמוראין שבארץ ישראל לא היו בני מחלוקת, ונוחין זה לזה
כשמן, כדאמרינן בסנהדרין (כד, א), ומיישבין את הטעמים בלא
קושיות ופירווקין:

ולציון יאמר איש ואיש יולד בה והוא יכוננה עליון

א"ר מיישא בר בריה דר' יהושע בן לוי:

אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה.

אמר אביי: **וחד מינייהו עדיף כתרי מינן.**

אמר רבא: **וחד מינן כי סליק להתם - עדיף כתרי**

מינייהו, דהא רבי ירמיה דכי הוה הכא, לא הוה ידע מאי

קאמרי רבנן, כי סליק להתם, קרי לן בבלאי טפשאי.

חגיגה (י"ע"א)

וליוצא ולבא אין שלום,

אמר רב: כיון שיוצא אדם מדבר הלכה לדבר מקרא שוב אין לו שלום.

ושמואל אמר: זה הפורש מתלמוד למשנה,
ורבי יוחנן אמר: **אפילו מתלמוד לתלמוד**.

רש"י

אפילו מתלמוד לתלמוד. מתלמוד ירושלמי לתלמוד בבלי

שהוא עמוק, כדאמרינן בסנהדרין (כד, א): במחשכים הושיבני

כמתי עולם זו התלמוד של בבל:

חגיגה (י"ע"א)

וליוצא ולבא אין שלום,

אמר רב: כיון שיוצא אדם מדבר הלכה לדבר מקרא שוב אין לו שלום.

ושמואל אמר: זה הפורש מתלמוד למשנה,

ורבי יוחנן אמר: **אפילו מתלמוד לתלמוד.**

תוס' רי"ד

ונ"ל דאיפכא מסתברא דאדרבה תלמוד בבלי מבאר יותר וזה

האדם **כדי להקל מעליו הניח תלמוד בבלי ומתעסק**

בתלמוד ירושלמי:

חגיגה (י"ע"א)

וליוצא ולבא אין שלום,

אמר רב: כיון שיוצא אדם מדבר הלכה לדבר מקרא שוב אין לו שלום.

ושמואל אמר: זה הפורש מתלמוד למשנה,

ורבי יוחנן אמר: **אפילו מתלמוד לתלמוד.**

רבינו חננאל

ור' יוחנן אמר אפילו יוצא **מתלמוד בבלי לתלמוד א"י**

אין שלום **שאין דרכיהן אחת.**

חגיגה (י"ע"א)

וליוצא ולבא אין שלום,

אמר רב: כיון שיוצא אדם מדבר הלכה לדבר מקרא שוב אין לו שלום.

ושמואל אמר: זה הפורש מתלמוד למשנה,

ורבי יוחנן אמר: **אפילו מתלמוד לתלמוד.**

תוס'

מש"ס ירושלמי לש"ס בבלי כדפירש רש"י ...

ומיהו אפילו איפכא י"ל והכי פירוש שפירש מזה ועדיין

לא הבין בזה **שמתוך כך לא יעלה בידו הלכה ברורה:**

ע' בחי' הריטב"א יומא (נז.), גבי הא דאמר ר' ירמיה בבלאי טפשאי, משום דדיירי בארעא דחשוכא אמרי שמעתא דמחשכן, וז"ל:

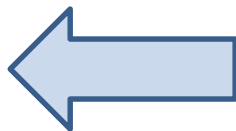
פירש הרמב"ם בתשובת שאלה ...

ומיהו לא בכל הדורות היה כן, אלא בימי רבה ורב יוסף דהוה שמדא ביומיהו, כדאיתא בב"מ (פו.),

וה"נ אמרי' בחולין (מו.), דא"ל ר' זירא לרבה ורב יוסף ערוקאי וכו', שהיו בורחים מפני השמד.

ובמנחות אמרינן, והיו חייך תלואים לך מנגד, זה הלוקח תבואה משנה לשנה, ואם ללוקח תבואה משנה לשנה כך, כל שכן בשמד שיש בו סכנת נפשות, ושמעתא בעיא צילותא (מגילה כח:), וזהו טעמו של ר' ירמיה.

אבל לאחר מכן נתגברה ונתחזקה התורה בבבל, וכל שכן בימי רב אשי, דהא אמרינן (סנהדרין לו.), מימות רבי ועד רב אשי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד. ע"כ דברי רבינו. וחיים הם למוצאיהם.

עכ"ל הריטב"א...

ולפ"ז נראה **שבזמן הזה מותר לעבור מש"ס ירושלמי לש"ס בבלי**, מאחר שהוא מסודר כהלכה, ומפורש מפי רבותינו שעסקו בו הרבה יותר מהירוש'.

וכן מבואר בשו"ת המיוחסות להרמב"ן (סי' צו) וז"ל: כבר ידעת שרבו השיבושים בנוסחאות הירושלמי, והסיבה הגדולה לכך, למיעוט השגחת הלומדים בו, ואין עומדים עליו אלא רק אחד בדור ...

וכ"כ בשו"ת חות יאיר (סי' כג), שאין לסמוך כלל על נוסחאות הירושלמי שבידינו, שכבר ידוע שהנוסחאות מרובים ומופלגים בטעויות, חסר יתר וחילוף וסירוס, באופן שאין להחליט פירושו מקומו. ע"ש.

גם ידוע הדבר שהלכה כהבבלי נגד הירוש' ...

ור' יוחנן דקאמר הכא אפי' מש"ס לש"ס, היינו לפי מה שהיה בדורו, וכנ"ל, משא"כ לאחר שבאו רב אשי ורבינא וסידרו הש"ס להלכה ולמעשה, אדרבה עדיף יותר להניח ש"ס ירושלמי וללמוד תלמוד בבלי.

רב האיי ז"ל שאנו מוצאין בתלמוד בבלי הלכות סתומות כגון שאלת חגי לכהנים תורה לענין רביעי וחמשי. ובתלמוד ארץ ישראל פרשו חשבונם. והא דגרסי' ודלמא במורכנין ובתלמוד ארץ ישראל נאמר ריכון בעקור, יש לנו לסמוך על פירוש תלמוד ארץ ישראל ולהחזיקו בידנו עקר, או נאמר שמא חולקין ויש לנו לבקש לתלמודינו טעם אחר.

והשיב דבר זה אינו מסויים. מיהו **כל מה שמצינו בתלמוד ארץ ישראל מפורש שאין חולק על דבר שיש בתלמודנו, או שמשמע בסתמא ונותן טעם, נאחזנו ונסמוך עליו, דלא גרע מפרושי ראשונים, אבל מה שמצינו שחולק על תלמודנו נעזבנו.**

האשכול: ר' אברהם ב"ר יצחק מהעיר נרבונה שבפרובנס (דרום צרפת). נולד בנרבונה בערך בשנת 1085, ונפטר שם בשנת 1158. הספר כולל 25 פרקים בנושאים שונים, רובם שייכים לתחומי או"ח-יו"ד. ראב"י נחשב מן הפוסקים החשובים ביותר, ופסקיו מצוטטים רבות אצל הראשונים שאחריו.